

DATUM 3 november 2021
KENMERK 20210621
AUTEUR Mink Enthoven

PROJECT Advisering Herenboeren Soest
OPDRACHTGEVER Herenboeren Willemshoeve Coöperatie U.A.

ECOLOGISCHE BEOORDELING INRICHTING LANDGOED WILLEMSHOEVE

1. INLEIDING

Deze notitie schetst een overzicht van de huidige situatie, de aanwezige ecologische waarden en de beoogde toekomstige inrichting en het gebruik van de agrarische gronden behorend bij het Landgoed Willemshoeve.

2. HUIDIGE SITUATIE

Beoogd is de realisatie van een Landgoed op het voormalige terrein van de Willemshoeve. De gronden behorend bij Landgoed Willemshoeve liggen deels in de gemeente Soest en deels in de gemeente Baarn. Het gebied in Soest ligt ten zuiden van Paleis Soestdijk, tussen de Biltseweg en de Jachthuislaan. Het gebied in Baarn ligt ten oosten van de Amsterdamsestraatweg, aan de Praamgracht. In figuur 1 is de ligging van het plangebied weergegeven. Het gebied bestaat op dit moment uit circa 10 ha grasland en circa 5 ha aan bouwland dat de laatste 10 jaar is gebruikt voor zowel maïs, suikerbieten als grasland. Met de realisatie van een herenboerderij is onder andere een ecologische ontwikkeling van de locatie beoogd. In deze memo wordt op basis van het opgestelde landschappelijk inrichtingsplan en aan de hand van reeds bekende ecologische waarden in het gebied (en de omgeving) ingegaan op de ecologische keuzes bij de inrichting van de Herenboerderij.

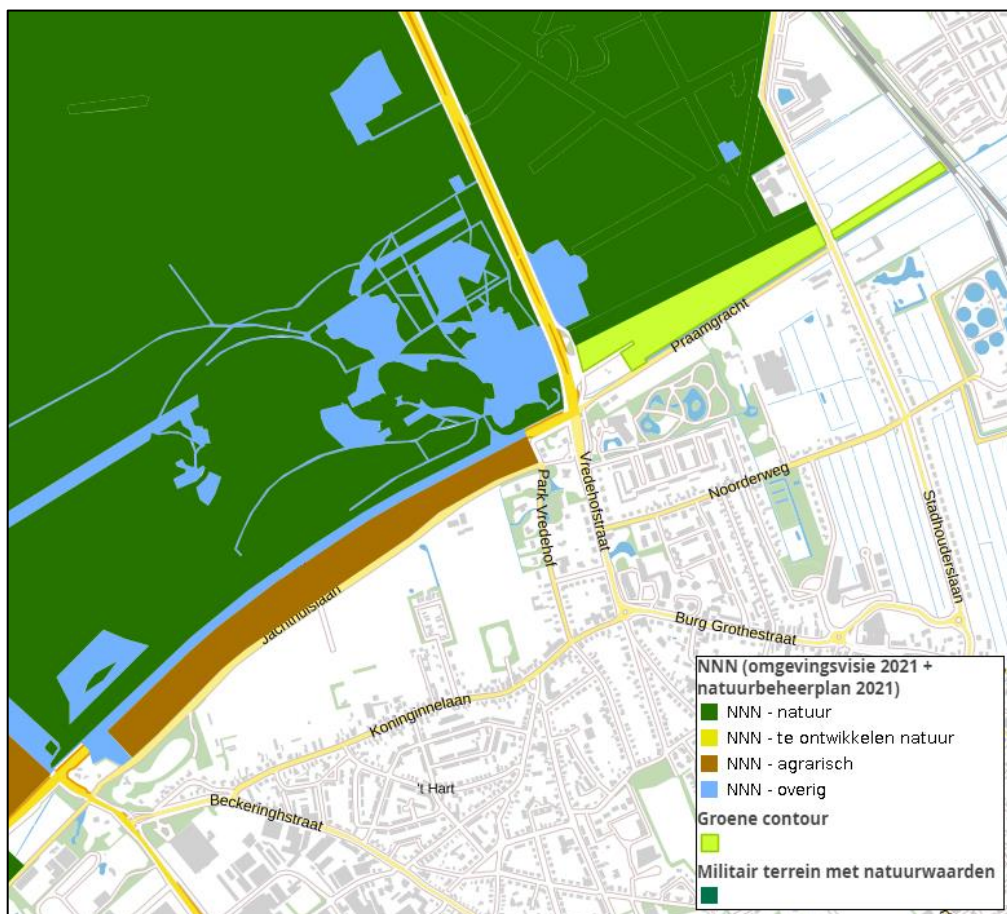

Figuur 1 Ligging plangebied

3. AANWEZIGE ECOLOGISCHE WAARDEN

2.1. Natuurnetwerk Nederland

Beide delen van het plangebied zijn, met uitzondering van de Willemshoeve, in het Natuurnetwerk Nederland gelegen (figuur 2). Om de huidige functie te bepalen is gekeken naar de natuurbeheerplankaart van de provincie Utrecht. Op kaart 1 is het deel aan de Praamgracht aangeduid als 'Te ontwikkelen natuur'. Daarnaast zijn beide delen van het plangebied, langs de Jachthuislaan en langs de Praamgracht, op kaart 4 'Leefgebied droge dooradering 2021' aangeduid als soortenrijke akkers. Op de provinciale kaart van het Natuurnetwerk Nederland is het plangebied deel langs de Jachthuislaan opgenomen als NNN-agrarisch en het deel langs de Praamgracht als groene contour. Direct ten noorden van het deel langs de Jachthuislaan is het beheertype droog bos met productie gelegen (N16.03) en direct ten noorden van het deel langs de Praamgracht ligt het landschapsbeheertype Laan (L01.07).¹

Figuur 2 Ligging plangebied binnen het Natuurnetwerk Nederland

De duiding NNN-agrarisch voor de gronden gelegen in Soest betekent dat het perceel door het vervullen van een agrarische functie belangrijk is voor het in stand houden van de wezenlijke kenmerken en kwaliteit van het natuurnetwerk. Vroeger werden deze agrarische percelen tot de beheersgebieden gerekend. Omvorming naar natuurgebieden is voor dit soort locaties niet het doel. Voor deze gebieden gelden wel agrarische natuurbeerdoelen.

¹ webkaart.provincie-utrecht.nl, natuurbeheerplan 2021, geraadpleegd op 25 oktober 2021.

Hieraan wordt ruimschoots voldaan met de ecologische benadering die onderdeel uitmaakt van het concept Herenboeren (wijze van grondgebruik, bemesting en aandacht voor biodiversiteit). Specifieke ecologische toepassingen worden behandeld in hoofdstuk 3.

2.2. Aanwezige soorten

De aanwezige bijzondere en beschermde soorten zijn door middel van lokale ecologische kennis vastgelegd in een verslag. Met name inventarisaties ter hoogte van moestuinencomplex 't Nut Soest leveren hierin een grote bron van kennis op over de aanwezigheid van soorten. Daarnaast is een vogel- en vleermuisonderzoek uitgevoerd ter hoogte van het perceel aan de Jachthuislaan. Uit de inventarisaties rond de moestuin blijkt de aanwezigheid van onder andere 19 in Utrecht zeldzame soorten. Soortgroepen waar deze soorten onder vallen zijn nachtvlinders (3), dagvlinders (1), solitaire bijen en wespen (12), paddenstoelen (1) en kevers en wantsen (2). De beschermde soorten onder de Wet natuurbescherming (Wnb) zijn hieronder verder uitgewerkt.

Vogels

Wat betreft jaarrond beschermde nesten (categorie 1 t/m 4 Wnb) zijn met name de kerkuil, steenuil en ransuil soorten die nesten hebben in het gebied. Overige soorten zoals de huismus, gierzwaluw, buizerd en sperwer maken gebruik van het plangebied om voedsel te zoeken. Soorten met niet-jaarrond beschermde nesten (categorie 5 Wnb) die voorkomen in of rond het plangebied zijn de huiszwaluw, boerenzwaluw, bosuil en ijsvogel.

Zoogdieren

Van dassen is bekend dat deze foerageren in het plangebied. In de omgeving is bekend dat er verschillende dassenburchten aanwezig zijn. Van eekhoorns is bekend dat deze in de bossen direct ten noorden van de delen van het plangebied voorkomen. Het is niet te verwachten dat het plangebied een functie vervult voor deze soort.

Wat betreft vleermuizen komen er verschillende soorten voor in het plangebied. Echter lijkt geen sprake van een essentiële functie als foerageergebied of vliegroute. Soorten die voorkomen zijn de ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, rosse vleermuis en watervleermuis. Van de dwergvleermuissoorten zijn verblijfplaatsen vastgesteld in de directe omgeving van het plangebied.

Overige soorten

Wat betreft overige soorten is bekend dat de ringslang voorkomt langs de Praamgracht. Verdere beschermde soorten zijn niet bekend, maar hier is ook geen verder onderzoek naar verricht. Mogelijk kunnen hazelworm en bijvoorbeeld kamsalamander ook voorkomen in het gebied.

4. UITGANGSPUNTEN INRICHTING EN GEBRUIK VAN AGRARISCHE GRONDEN DOOR HERENBOEREN

De verschillende Herenboerderijen in Nederland gaan uit van een natuurgedreven voedselproductie. Dit betekent dat voedselproductie alleen mogelijk is wanneer herstel en ontwikkeling van biodiversiteit, zowel boven als ondergronds, centraal staat. Herenboerderijen maken dan ook geen gebruik van pesticiden en kunstmest, zodat natuurlijke processen onder- en bovengronds ruim kunnen plaatsvinden. Er is altijd sprake van zorgvuldig bodembeheer door werken met kleinschaliger materieel, ruime opzet van de teelt en het streven naar zo veel mogelijk circulariteit.

Bij het vergroten van de ecologische waarden van het gebied wordt aangesloten bij de bestaande natuurwaarden. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verschillende inrichtingskeuzes, zoals vastgelegd in het landschappelijke inrichtingsplan, die aansluiten bij de in hoofdstuk 2 beschreven reeds aanwezige waarden. Hiermee wordt tevens invulling gegeven aan de agrarische natuurdoelstellingen vanwege de ligging binnen het Natuurnetwerk Nederland. Aangezien de natuurwaarde in belangrijke mate gerealiseerd moet worden middels zorgvuldig gebruik en beheer is daarnaast een toelichting opgenomen voor de verschillende elementen van het agrarische bedrijf.

Grasland

Het huidige grasland wordt doorgezaaid of zo nodig opnieuw ingezaaid met een kruidenrijk mengsel (Saladebuffet van pure graze). In het gebruik wordt verder geen drijfmest toegepast, een lage veebezetting gehanteerd (maximaal 1,5 GVE) en daarnaast een zorgvuldig maai- en beweidingsplan opgesteld t.b.v. optimaal gebruik en de ontwikkeling en instandhouding van kruidenrijk grasland.

Akkers

De akkers zijn ruim opgezet, zodat er ruimte is voor kruidenrijke akkerranden en hoekjes voor insecten en kleine zoogdieren. Een aanzienlijk deel van de akker wordt jaarlijks gereserveerd voor groenbemester. Op die manier wordt de bodem hersteld en is minder externe input nodig om groentes te verbouwen. Er wordt op de akkers alleen gewerkt met ruige mest, compost en biologische bemesting zoals OPF.

Boomgaard

De boomgaard kenmerkt zich door een grote diversiteit in rassen en soorten. De beplanting is deels gericht op productie maar ook deels als afleiding en dus voedselbron voor vogels door toepassen van soorten als olijfwilg en duindoorn. Door het toepassen van een onderbegroeiing en extensief beheer biedt de boomgaard ruimte voor flora en fauna die in een reguliere boomgaard ontbreekt. De diversiteit van de beplanting betekent ook een diversiteit in bloeitijden en langere beschikbaarheid van voeding voor insecten en dus ook vogels.

Water

Door het verminderen van de bemesting wordt de uitspoeling van nutriënten naar het oppervlaktewater beperkt en zal de waterkwaliteit in het gebied verbeteren. Door het werken met droge (stal)mest, groenbemers en groen compost in plaats van het injecteren van drijfmest zal op termijn het organische stofgehalte van de bodem toenemen en het bodemleven verbeteren. Deze ontwikkelingen zorgen voor een betere bodemstructuur en daarmee een verbeterd watervasthoudend vermogen, wat uitspoeling van nutriënten en benodigd waterverbruik steeds verder verkleint. Daarnaast draagt deze betere bodemstructuur ook bij aan een betere waterdoorlaatbaarheid in natte periodes. Om de waterdoorloop verder te stimuleren en het oppervlakte voor de tunnelkassen te kunnen beperken wordt verder nog drainage aangelegd. Hiermee

kan 30% aan oppervlakte tunnelkas worden bespaard. Het gaat om ondiepe drainage (circa 60 cm) die alleen wordt toegepast op het perceel met fijne teelt (circa 2 ha). De vorm van deze drainage dient nog nader bepaald te worden. Uitgangspunt hierbij is dat de drainagebehoefte scherp afgestemd kan worden in relatie tot de effecten op de omgeving.

Landschapselementen

In de wei worden losstaande fruitbomen geplant die beschutting kunnen bieden aan vee en wilde diersoorten. Daarnaast worden de randen van het gebied ingericht met landschapselementen die beschikken over ecologische waarden, dit zijn houtsingels, een landschappelijke haag en een struweel met oogstbare struiken. Hierin worden onder andere soorten als de zomereik, ruwe berk, lijsterbes, vuilboom, Gelderse roos, meidoorn, hondsroos, Europese vogelkers en geoorde wilg aangeplant.

Voor beide delen van het plangebied geldt dat het aan de noordzijde grenst aan een bos. In beide gevallen is tussengelegen een weg of, in het geval van het deel langs de Praamgracht, een fietspad gelegen. Verder is een bestaande bomenrij aanwezig middenin het perceel langs de Jachthuislaan. In al deze gevallen mist een duidelijke mantelzoom vegetatie. Een overgang tussen bomen en weiland.

Met de nieuwe inrichting wordt langs de bestaande bomenrij middenin het perceel langs de Jachthuislaan en vanaf de beoogde laagstam boomgaard (perceel Baarn) naar de akker of vanaf de beoogde hoogstamboomgaard naar de laagstamboomgaard (in oostelijke richting) een zone gereserveerd voor een ruigte vegetatie. Zo wordt een geleidelijke overgang tot stand gebracht waardoor meer diversiteit en schuilaanbod voor bijvoorbeeld zangvogels aanwezig is. Hier worden nectarrijke soorten zoals guldenroede, koninginnenkruid en eventueel sleedoorn een plek gegeven om het uitbreiden van de populatie sleedoornpage te stimuleren. Andere dagvlindersoorten, overige insecten en kleine zoogdieren profiteren ook van een dergelijke zone.

Met het snoeihout worden in de toekomst takkenrillen gemaakt. Deze kunnen mede gebruikt worden om de zojuist beschreven overgang tussen bos en weiland te versterken langs de randen van het Praamgrachtperceel. Een andere toepassing is het maken van een noord-zuid verbinding midden over het Praamgrachtperceel die door grondgebonden zoogdieren gebruikt kan worden. Takkenrillen zijn een gemakkelijke manier om snoeihout te verwerken, kunnen een natuurlijke afsluiting vormen en bieden daar bovenop voedsel-, nest- en schuilgelegenheden voor diverse soorten en soortgroepen.